

REVOLUCIONÁŘI

Lukáš Vavrečka

Novinář jednoho pražského týdeníku přichází v září roku 1996 na vysokou školu. Místo toho, aby započal novou životní etapu, není schopen se oprostít od momentálních problémů v rodině, a především od vzpomínek na nešťastně ukončený vztah s dcerou sázavského zbohatlíka Leou Bergmanovou. Po nedávné smrti své matky je postaven před otázku, jak se během studia v Praze co nejlépe postarat o strádajícího otce a jak, pokud možno, vypomoci starší sestře s výchovou její nemanželské dcery Klárky. Ve chvíli, kdy je vlivem nedostatku volných míst na koleji nucen si najít v hlavním městě privát, potkává svou novou sousedku Martinu Riegerovou, načež se jeho vztah k ní velmi rychle prohlubuje. Tak začíná příběh o lidské lhostejnosti i solidaritě, postavách, které volně vystupují ze společnosti do zátiší melancholie a jen těžce se vracejí zpět, netradiční příběh o svědomí, běžných radostech ze života a také o tom, kam až lze zajít ve snaze se neutopit ve stereotypu či v řadách ostatních.

Lukáš Vavrečka

se narodil v Lounech 2. 3. 1987.

Revolucionáři jsou jeho knižní prvotinou.

Lukáš Vavrečka

REVOLUCIONÁŘI

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

Používání elektronické verze knihy je umožněno jen osobě, která ji legálně nabyla, a jen pro její osobní a vnitřní potřeby v rozsahu stanoveném autorským zákonem. Elektronická kniha je datový soubor, který lze užívat pouze v takové formě, v jaké jej lze stáhnout z portálu. Jakékoliv neoprávněné užití elektronické knihy nebo její části, spočívající např. v kopírování, úpravách, prodeji, pronajímání, půjčování, sdělování veřejnosti nebo jakémkoliv druhu obchodování nebo neobchodního šíření je zakázáno! Zejména je zakázána jakákoliv konverze datového souboru nebo extrakce části nebo celého textu, umísťování textu na servery, ze kterých je možno tento soubor dále stahovat, přitom není rozhodující, kdo takového sdílení umožnil. Je zakázáno sdělování údajů o uživatelském účtu jiným osobám, zasahování do technických prostředků, které chrání elektronickou knihu, případně omezují rozsah jejího užití. Uživatel také není oprávněn jakkoliv testovat, zkoušet či obcházet technické zabezpečení elektronické knihy.

© Lukáš Vavrečka, 2011

© Carpe diem, 2011

www.carpe.cz

Made in Moravia, Czech Republic, EU

ISBN 978-80-87195-50-5

*Tuto knihu věnuji paní
Petře Kratochvílové,
zkušené čtenářce a člověku,
jenž mě naučil nemálo životních pravd...*

*...Máš poslední šanci
Choulím se v koutě
A obávám se rána
Na poslední štaci
Každým dnem až do dna upijím
z hořkosti pohledů a doteky opijím se
Opijím se kávou a pelem cizích dívek
které jsem neznal
Máš poslední šanci
Teď a tady holka zlatá
Já zažil jsem to už tolikrát
Za okny krouží černí ptáci
A s podzimem mi vítr přivál důstojnost
Jednoho z těch prašivých
opuštěných holubů
Vždyť si to nezasloužím lásko
No řekni, v mém věku?
Máš poslední šanci...
Tak proč se zdráháš zachránit mě dnes...*

Únorová revoluce

1917, 27. 2. (12. 3.); svržení carského samoděržaví, utvoření Petrohradského dělnického a vojenského sovětu; manifest byra ÚV RSDD(b) Všem občanům Ruska; 2. 3. (15. 3.) utvoření Prozatímní vlády s knížetem G. J. Lvovem v čele; Mikuláš II. se vzdal trůnu; začátek dvojvládí; 3. 4. (16. 3.) příjezd Lenina do Ruska; 4. 4. (17. 4.) Lenin přednesl Dubnové teze na schůzi bolševiků – delegátů Všeruské porady sovětů; 4.-28. 5. (17. 5.-10. 6.) I. sjezd rolnických sovětů; Leninovo vystoupení o agrární otázce 22. 5. (4. 6.); 5. 5. (18. 5.) první koaliční vláda, vláda pod knížetem G. J. Lvovem; 3.-24. 6. (16. 6.-7. 7.) I. všeruský sjezd dělnických a rolnických sovětů; 18. 6. (1. 7.) začátek ruské ofenzívy na jihozápadní frontě; masové demonstrace pod heslem „Všechnu moc sovětům“...

(VŘSR – Malý encyklopedický slovník, Academia, Praha 1972)

Vystoupil jsem na omšelý rohový balkon – jen několik málo kroků prostoru ohraničeného zábradlím s tenkými kovovými ornamenty. Pozoroval jsem obraz malovaný nachovými barvami, a možná i se slinou cynismu jsem se nejspíš vracel duchem tam, odkud není návratu. Tedy k zapomnění.

Uvědomoval jsem si slavnostní vzezření všeho kolem, avšak zajisté nebyl důvod oslavovat. Popravdě oslavoval jsem sám, byl jsem u vytržení, spatřiv náhlý a neočekávaný příchod něčeho tak nepolapitelného, jako je podzimní nostalgie, právě ve chvíli, kdy jsem dopsal svůj druhý dopis. Druhou zповěď, jež nikdo neměl slyšet.

V návalu radosti sledoval jsem větrné poryvy, jak unášejí seschlé listí, tentokrát ovšem zcela jistě s myšlenkou, že někteří lidé se již nevrátí, přestože by jistě chtěli, a někteří už snad radši ani nechtějí.

Ale dost už o nich.

Musel jsem se ještě jednou naposledy zahledět do mnoha řádek, kam jsem vypsál své svědomí, abych si ujasnil, proč tu jsem.

Snad bych si měl vzít ponaučení z toho, co mi pověděla Martina Riegerová, má spolubydlící: „Možná to nevíš, ale je trošičku zbytečné zabývat se něčím, co už bylo. Ne proto, že bys to už nemohl spravit, ale především taková úvaha spolyká moc času a přes všechno to bolestícnoství ani pořádně nepostřehneš, že jsi se už dávno ze všeho vyhrabal.“

Rád bych jí nevěřil. Zvlášť proto, že Martina měla v minulosti zkušenosti k hledání nápravy až příliš emotivní.

Tedy i ona by se měla dost dobře podobných úvah vyvarovat – to proto, že za mnoho převratných, takřka epokalyptických událostí ve skutečnosti nemohla. Čeho tedy litovat...

Ve skutečnosti trvalo přes rok, než jsme spolu mohli probírat její minulost. Ne, nejsem psychiatr, aby nedošlo k omylu. Jsem jen tím, kdo se v průměrný okamžik ocitl na zcela průměrném místě a možná to celé nádherně zveličil, aby byl někdo ochoten ho poslouchat.

„Kdy jsme s tím vším vůbec začali?“ zeptala se mě a já jí nedovedl odpovědět. Vzpomněl jsem si jen na několik vět, které jsem tehdy prohodil, jen abych jí pomohl hovořit dál.

Po pravdě jsem ji strašně litoval.

„Zkusila sis to projít znovu? Všechno od začátku?“

„Jistěže,“ vrhla na mne pohled, jenž zaváněl výčitkami; jakoby říkala: „Je s tebou nuda, když se takhle ptáš.“

„Byla jsem v Berlíně? Jistěže jsem byla... Jen klid, ty si vzpomeneš,“ říkala si pro sebe, když se snažila vybavit si víc.

„Přišel Stefan... Tehdy dopoledne. Potkala jsem ho přece v obchodě, pravda. Šel za mnou až do hotelového pokoje. Ne, nerozuměla jsem mu. Na to si dobře vzpomínám. Něco mlel a mně to bylo fuk...“

Bože, kdyby tu byl alespoň ten! Kdyby tu byl alespoň ten... Mohla bych poslouchat jeho zbrklý hlas, přišel by mi příjemnější než kdy jindy; určitě, snad by mi ty jeho nesrozumitelné sentence přišly jako kázání boží...

A teď ho vidím...

Vidím ho... Je to on...

Je to k smíchu. Ty jeho žluté vlasy...

Vidíte ho taky?

Mami, tati! Poslouchejte mě! No tak!

Dávejte přece pozor! Proč jste všichni v černém? Mami, pověz mi to. A ty? Vždyť víš, miláčku, povídáš mi.

Já to chci vědět! Nebud' bláznivá, říkáš. Já chci! Pšššt... Chci! Martino, prosím tě, bud' chvíli, malinkou chvíli, potichu. Proč? Tvůj bratr by si to tak přál...

Kde to jsme? Stefane?! Rozumíš mi? Wo bin ich?¹

Am Beerdigung.² Na hřbitově?! Proboha, na hřbitově?!

Proč? Proč, tati?!

Kubík by nechtěl, abys tak vyváděla... Chovej se spořádaně.

Už zase se mi chce brečet... Jako malé holce... Kubíku! Kubíku! Zachraňte ho! Rychle! Třeba je ještě čas! Třeba není mrtvý! Proboha!!!

Svíjím se pod stromem na zelené trávě; té je dobře, té je skutečně výtečně, jako kontrast s tou malou holkou, co si brečí na boty, uzoufá si tu svoji uslzenou tvářičku, co ji schovává do dlaní...

Po-mo-zte mu! No-tak! P-p-ro-sím! Anebo ne... Pomozte mně...

Co se stalo? Co se stalo!

Asi jsem tehdy na chvíli usnula. V nemocnici na Beschlag Strasse do mne ládovali neustále něco na uklidnění. Už jsem z toho asi blouznila. Spala jsem osmnáct hodin denně..."

Proč to všechno... Proběhlo mi naráz hlavou.

Proč?

Má to nějaký smysl?

Napadá mě jen, proč tak tvrdě Martina bojovala, když to pak dovedla všechno nakrásně vzdát. Do týdne, možná do hodiny... Rozhodnutí přece přicházejí náhle.

Možná jsem blázen já...

¹ Kde to jsem?

² Na hřbitově...

Zřejmě se pokusím své rozhořčení někdy vysvětlit; počítám, že už brzy a že to nenechám náhodě, ale smysluplně a přímočaře popíšu jednotlivé detaily lidské beznaděje.

Možná jsem blázen, ale já vážně cítím, že to udělám...

Zřejmě kvůli těm padajícím listům, že jsou tak svobodné, kvůli podzimní nostalgii a nedostatku času, což mě provokuje ještě víc. Kvůli tomu, že ještě cítím, jak mě Martina roztřesenými prsty svírá ruku a vzlyká: „Drž mě pevněji...“

Lidové hnutí

probíhalo ve velkých masových stávkových a demonstračních akcích, odehrávalo se však i v desítkách drobných denních příhod, v nichž se zrcadlilo zoufalství, odpor i beznaděj. Nezřídka docházelo k nebezpečným projevům demoralizace a kriminality.

Carský režim hnal zemi do katastrofy, vykonal maximum, aby přivodil mohutný výbuch lidové nespokojenosti; současně však svou omezenou, hloupou a sobeckou represivní a byrokratickou politikou a praxí způsoboval, že lidové hnutí se nemohlo seskupit kolem politických stran a masových organizací, že vyžrávalo značně živelně.

(Ruská revoluce – Michal Reimann)

Je zvláštní, jak každý opět s nadějí vyčkává nové šílenství...

S příchodem na vysokou školu si přestanete dělat iluze, že se s každou minutou odehrává cosi nového a kouzelného. Omyl, všechno už je, jak zjistíte, předem zaneseno do skript a příruček, totiž všechno už někdy předtím kdosi napsal...

Neptejte se kdo, já to nevím.

Úkolem univerzit a akademií je totiž vás tomu naučit.

Ve chvíli, kdy mě, adolescenta prvního věku, přivítal svět roku 1996 s náručí plnou škrábanců a zanícených ran, přestal jsem si dělat iluze zcela.

Mojí doktorkou přes iluze bývala kdysi – podotýkám kdysi (někdy je lepší prisuzovat událostem daleko historičtější nádech, stává se pak, že se tolik nedotýkají ještě živoučkého a pomalinku se zacelujícího zranění – jistě dobře víte, o čem mluvím) – jedna mladá ztracená duše; přesvědčovala mě, že jsem jistě stejně ztracený jako ona, našeptávala, že není tolik důležité umět žít, ale skrývat se dostatečně dlouho, dokud se bolístky nezacelí a události nepodlehnou destruktivní hnilobě.

Měl jsem svou vrbu, která dala najevo, když mě nechtěla poslouchat. A toho si cením; zmíněné umění ovládá jen hrstka lidí, těch, kteří zůstanou do konce svého života duševně zdraví,

jelikož se nevyčerpávají přehnaným soucitem k jiným. Nežijí se říci své „dost“, protože by nechtěli ublížit; prostě žijí, a to je důvod, proč přežijí.

A Lea přežije, jelikož ona měla kuráž, měla sílu žít, odhodlanost, jakou se jala opakovat historii. Nejspíš před dvěma lety se odhodlala vykloubit z mých spárů, abych jí nemohl ublížit, snad její já bylo příliš křehké, a proto ho bránila, seč mohla; možná, že byla prostě drzá jako většina holek.

Toho dne, kdy jsem ji poprvé potkal, na podzim 1993, ucítil jsem, že uvnitř bezpochyby trpí neštěstím. Nebudu zde rozebírat její osobní život, jelikož bych brzy došel k rozebírání svého vlastního, a to bych nerad, ačkoliv jde o záležitost velice veřejnou a diskutovanou – tak diskutovanou, jako je má vlastní osoba.

Byla zdrcena svou minulostí, tehdy živými vzpomínkami na nedávný rozchod, od kterých se nedovedla tak dokonale oprostit, jak umí dnes a jak mě tomu naučila, nedokázala to vlastně ani trochu; celá pravda Ley Bergmanové.

Čím déle o tom přemítám, tím víc začínám věřit faktu, že právě mne hledala Lea Bergmanová, aby se mohla o někoho opřít, a třeba jsem přišel včas...

Možná jsem jí pomohl, aby mohla ukázat, jak moc je silná, jak umí být tvrdá, jak krásně a s elegancí pravé dámy z nejdražší vily ve městě se umí poprat s nesnázemi. Taková snad byla. (A nesnažte se mi vnutit, že tvrdím, jak bohatství osvozuje...)

Nejspíš se tomu na první pohled nechce věřit, ale na té holce něco bylo. Někomu se nebude líbit, když řeknu, že si hrála na velikou paničku, když mi chrstla vodu z naleštěné šampusky přímo do obličeje. A třeba nejenom tehdy.

A proto mě musela opustit; když se po dvou letech dala dohromady, už nepotřebovala pomoc; když se postavila na nohy, zjistila, že je se mnou nuda, že naše společná řeč, naše dotyky, naše milování, kresby, zátiší něžné Ley Bergmanové, kterých jsem vytvořil desítky, že to všechno je jen jedna nekonečná sinusoida o dvou stále se opakujících extrémech našeho soužití.

Jelikož náš vztah nabíral s periodickou přesností na sadistickém rázu, jak už jsem se kdysi zmínil, je zcela pochopitelné, že tu bláznivou holku, zvyklou na komfort a luxus, muselo přehnané divadélko jednou omrzet.

Omrzelo ji rok před mou maturitou, kdy jsme postupně jeden druhému upadali v zapomnění, každý z nás se stále více a více podobal svému odrazu v kalném, slepnoucím zrcadle zachmuřelých, nepříjemných a strašně osobních stropů pěti různých ložnic, které jsme do jedné v Bergmanově vile stačili navštívit.

Nešlo o realizaci, ani nijak zvlášť nešlo o to, co se komu líbilo, i když myslím, že tehdy byla Lea s naším vztahem vcelku spokojená. I když kdo je dnes schopen s jistotou říci, že ví, co přesně se honí, a tím spíš honilo, Lee Bergmanové hlavou?

Eh bien³, šlo tedy o jistou revoluci? A tím vychází najevo, proč jsem začal s celým příběhem; revoluce nás dvou, takový sladký, náruživý odboj proti nepříčetnosti některých článků okolní společnosti, proti členům tak slabým, že zavinili rozpad celého systému vysněných hradů a zámků, jaké jsme si vysnívali už od siluru podnikatelství, prekambria feudalismu nebo ještě dříve.

O čem byly dva zdánlivě ztracené roky s Leou Bergmanovou? O lásce k jedné holce tolik éterického rázu, že snad ani neexistovala, a dnes, když náš vztah považuji za chvíle a prožitky dávno minulé, abych se vyvaroval pláči nad zradou, kterou jsem tehdy utrpěl, si už ani nemohu pořádně uvědomit, zda to všechno byla pravda.

Mohu již pouze spekulovat, ovšem příkláním se k domněnce, že se vše skutečně stalo. Usuzuji tak z prostých důkazů. Prvním je pochopitelně dopis, jež mi poslala ze Švýcarska tři dny po nepozorovaném ranním odjezdu, který jsem považoval (a stále ještě považuji) za klišé.

Pochopitelně.

³ Tedy

Promiň, možná to byl záchvat svědomí. Jedno z mála správných rozhodnutí za poslední rok. Chápej... Má matka mě potřebuje. Musela jsem ji navštívit. Alespoň na chvíli.

Jsem teď poblíž Curychu. Nechci, abys mi sem psal, proto ti neuvádím adresu. Bylo by to zbytečné. To teď nepochopíš. Až budu moct, vrátím se. Věř, že je to pro dobrou věc...

Lea Bergmanová

Vybavuji si, že i tenkrát jsem hodiny uvažoval, co znamená už jen ten podpis. (Měl jsem a mám ve zvyku číst dopisy odzadu).

Nikoliv „Tvá Lea“. Pakliže kroutíte hlavou a napadáte mou osobu, jak tomu činili jiní, jímž jsem se svěřil. A považujete to za příliš osobní a nepřipouštějící si, že autorkou byla ta Lea Bergmanová, s níž jsem měl více než intimní vztah, zvolím jiné oslovení: Lea. Co třeba jen prosté vynechání řádku, prázdné místo tam, kde byste čekali podpis? I to by mi bylo milejší, než její jméno křestní a příjmení, ještě více mě nyní utvrzující v domněnce, že náš vztah definitivně skončil.

Odjela, jak se chystám už delší dobu říct, abych nenarušil její po dvou letech snažení znovu vybudované ego. Možná si byla ještě stále dost dobře vědoma své křehkosti a toho, jak by to pro ni mohlo žalostně dopadnout, kdybych se k ní přiblížil jen o něco blíž, a to říkám jako hypotézu.

Zkrátka se chtěla zachránit a já po měsících civění na emočně prázdný list nekvalitního papíru jsem přisoudil největší vinu na incidentech ze dnů minulých právě sobě a začal se hroutit do kuličky, do sféry nicotnosti, a to oproti svému dřívějšímu bohémскому životu, který se Lee tolik líbil.

A kde je jí teď konec?

Předpokládám, že stále ještě žije ve Švýcarsku se svou matkou, že zanevřela na svého otce, místního zbohatlíka, váženého pana Reného Bergmana, podnikatele za hranice nahoty, majitele Bergmanovy vily, která nám po delší čas – mně a Lee – poskytl útočiště pro dny bouří i pro ty, kdy jsme prostě, ač to zní

směšně po všem tom osočování, chtěli být spolu. Lea Bergmanová byla. A to je dobře, to bych mohl říct na závěr...

Nejsem si zcela jistý, jestli začít nový příběh vzpomínkou na mou bývalou milenkou je adekvátní budoucím prožitkům a zda to neznásilňuje tak dokonale patetickou atmosféru vysoškošolského prostředí.

Právě do něho jsem se dostal v říjnu 1996 – rok a půl po Leině odchodu.

Skutečně bych se velice rád pokusil zachytit a popsat kyslík, který má na poněkud posvátnějších místech, jako jsou vysoké školy, trochu jinou vůni a jinou hmotnost. Ovšem nejspíš to nesvedu ani z poloviny tak, jak bych si přál.

Vše, podotýkám vše, tu člověka začne tlačit k zemi už od prvního týdne. Nevím, jak je tomu po roce, nemohu soudit, jelikož mi na to Fakulta sociálních věd v Praze nevyhradila dost času. Našel jsem si sám zaprášený a zahrabaný malý hadříček několika hodin týdně, které jsem se pokusil využít po svém, tedy vzpomínkou na minulost, a s nadějí v nové šílenství, o němž jsem se už zmínil.

Skutečně zvláštní, jak každý čekáme s nadějí na nové šílenství, n'est-ce pas.⁴

A teď? Nezbyvá mi než čekat. Čekat, až se objeví nějaká nová perspektiva, až se změním, nebo postřehnu, že je ještě šance, abych se vůbec změnil, upustil od čas mařícího studia, zašedlých a temně červených listů na chodníku cestou parkem, nevysedával na zastávkách autobusu časně z rána, když nemohu spát, a pak rychle neopouštěl tato ve skrytu duše posvátná místa, až se poženou davy...

Často jsem se přistihl, že ztrácím čas, a to už z prosté záliby pak dohánět, co se dá, abych si nemohl najít jednu jedinou volnou chvíli na posezení u hořkého čaje a sledování stupidní páry. Svět v neustálém kruhu.

Tak a pravda je konečně venku...

⁴ Není-liž pravda?